

Viola reichenbachiana

Foto: Peter Hellings

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Viola* is afkomstig uit het Latijn en betekent 'violet', wat de karakteristieke kleur van de bloemen in dit geslacht aanduidt. De sortaanduiding *reichenbachiana* is een eponiem, een naam die als eerbetoon is gegeven. De plant is vernoemd naar de Duitse botanicus en zoöloog Heinrich Gottlieb Ludwig Reichenbach (1793-1879). De soort werd formeel beschreven door Alexandre Boreau in 1857, waarbij hij de naam *reichenbachiana* van Jordan overnam, vandaar de volledige botanische naam *Viola reichenbachiana* Jord. ex Boreau. De Nederlandse naam is Donkersporig bosviooltje, wat verwijst naar de groeiplaats in bossen en de donkerpaarse, scherp gepunte spoor aan de achterzijde van de bloem.

Taxonomie

Viola reichenbachiana is een overblijvende, kruidachtige plant uit het geslacht *Viola*. De soort is nauw verwant aan het Bleeksporig bosviooltje (*Viola riviniana*), waarmee zij gemakkelijk kan hybridiseren (*Viola x bavarica*). Het belangrijkste onderscheidende kenmerk tussen de twee is de kleur en de vorm van de spoor. De taxonomische indeling is als volgt:

- Rijk: Plantae
- Orde: Malpighiales
- Familie: Violaceae (Viooltjesfamilie)
- Geslacht: *Viola*
- Sectie: *Viola*
- Soort: *V. reichenbachiana*

Synoniemen

De soort is historisch vaak verward met andere Europese viooltjes, wat heeft geleid tot verschillende synoniemen. Het meest voorkomende synoniem, dat ook nog steeds door sommige bronnen wordt gebruikt, is:

- *Viola sylvestris* Lam.

Andere historische synoniemen omvatten onder meer:

- *Viola nemoralis* Jord.
- *Viola neglecta* Bieb.

Variëteiten en cultivars

Viola reichenbachiana is een wilde, inheemse Europese soort en wordt als zodanig zelden in cultivars gekweekt. Er zijn geen wijdverbreide, commerciële cultivars met fantasienamen in de tuinhandel bekend. Binnen de soort zijn er echter enkele natuurlijke variaties beschreven, met name wat betreft de bloemkleur, zoals:

- *Viola reichenbachiana* var. *leucantha*: Dit is de zeldzame, witbloeiende variant van het Donkersporig bosviooltje.
- *Viola reichenbachiana* var. *punctata*: Een variant met een paarse vlek aan de basis van het onderste kroonblad.

Familie

Viola reichenbachiana behoort tot de Violaceae, de Viooltjesfamilie. Dit is een familie van bloeiende planten die wereldwijd voorkomen, gekenmerkt door hun zygomorfe (tweezijdig symmetrische) bloemen met een spoor aan het onderste kroonblad.

Hoogte

Dit bosviooltje is een bescheiden, laagblijvende plant die een hoogte bereikt van 10 tot 20 centimeter. Ze is een hemicryptofyt, wat betekent dat de knoppen waarmee de plant overwintert zich op of net onder het maaiveld bevinden.

Bloemkleur

De bloemkleur is lavendelblauw, lila, violet of diep paars. De kleur neigt soms naar purper door een roodachtige schijn. De spoor aan de achterzijde van de bloem, een belangrijk onderscheidend kenmerk, is typisch donkerpaars tot rood-violet, wat de Nederlandse naam 'Donkersporig' verklaart. De bloemen zijn bilateraal symmetrisch.

Bladkleur

De bladeren zijn heldergroen. Ze zijn hartvormig (*cordaat*) en lopen toe in een spits. De bladrand is duidelijk gekarteld (*crenate-serrate*). De bladeren staan in een bladrozet aan de basis van de plant, maar de soort kan ook bebladerde stengels ontwikkelen.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *Viola reichenbachiana* is vroeg in het voorjaar, doorgaans van maart tot mei. De soort bloeit over het algemeen iets eerder dan het Bleeksporig bosviooltje (*V. riviniana*).

Standplaats

De plant is een uitgesproken schaduwplant en groeit op beschaduwde plaatsen in loofbossen, struwelen, en heggen, vaak op leem-, löss-, mergel- of kleigronden. Ze prefereert een matig vochtige, humusrijke en voedselarme tot matig voedselrijke bodem die neutraal tot kalkrijk is.

Herkomst

Viola reichenbachiana is inheems in een groot deel van Europa en heeft een breed verspreidingsgebied van Zuid-Scandinavië en het Verenigd Koninkrijk in het noorden, tot in Spanje, de Kaukasus, Noord-Turkije en zelfs het Atlasgebergte in Noord-Afrika. In Nederland is de soort inheems, maar vrij zeldzaam.

Soort gewas

Het is een overblijvende, kruidachtige vaste plant (*perennial herb*) en wordt beschouwd als een karakteristieke bosplant (*hemicryptofyt*). De plant heeft een wortelstok (*rhizoom*) maar vormt in tegenstelling tot het Maarts viooltje (*V. odorata*) geen bovengrondse uitlopers (*stolonen*).

Vermeerderingswijze

De vermeerdering vindt voornamelijk plaats door zaad. De plant produceert, naast de open bloemen, ook gesloten, zelfbestuivende bloemen (*cleistogame bloemen*) in de zomer die zorgen voor efficiënte zaadzetting. De zaden worden verspreid door mieren (*myrmecochorie*) die worden aangetrokken door het vethoudende aanhangsel (*elaiosoom*).

Klimaatzone

Als Europese bosplant uit de gematigde zone is *Viola reichenbachiana* zeer winterhard. De plant is geschikt voor USDA hardheidszone 5 tot 9. Ze is goed bestand tegen vorst.

Insecten

De open bloemen worden in het vroege voorjaar bezocht door bestuivers, voornamelijk bijen en andere vroeg vliegende insecten. Net als veel andere *Viola*-soorten is ze een waardplant voor de rupsen van parelmoervlinders (*fritillaries*). De zaadverspreiding door mieren is ecologisch van groot belang.

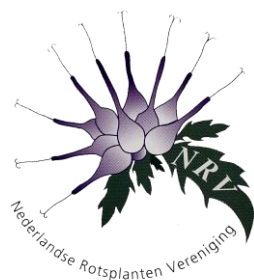
Bronvermelding

https://www.floravannederland.nl/planten/donkersporig_bosviooltje

<https://www.verspreidingsatlas.nl/1386>

<https://wilde-planten.nl/donkersporigbosviooltje.htm>

<https://www.plantennamen.info/wetenschappelijke-namen/viola-reichenbachiana-viola-sylvestris-donkersporig-bosviooltje>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Viola</i> (violet); <i>reichenbachiana</i> (vernoemd naar botanicus Reichenbach)
Taxonomie	<i>Rijk:</i> Plantae, <i>Familie:</i> Violaceae, <i>Geslacht:</i> <i>Viola</i> , <i>Soort:</i> <i>V. reichenbachiana</i>
Synoniemen	<i>Viola sylvestris</i> , <i>Viola nemoralis</i> , <i>Viola neglecta</i>
Variëteiten en cultivars	Geen bekende commerciële cultivars; Variëteiten: <i>V. reichenbachiana</i> var. <i>leucantha</i> (witbloeiend)
Familie	Violaceae (Viooltjesfamilie)
Hoogte	10 tot 20 centimeter
Bloemkleur	Lavendelblauw, lila, violet; donkerpaarse spoor
Bladkleur	Heldergroen, hartvormig, getande rand
Bloeiperiode	Maart - Mei (vroeg bloeier)
Standplaats	Schaduw tot halfschaduw; vochtige, humusrijke, kalkrijke bosgrond
Herkomst	Europa (met Midden- en West-Europa als kerngebied), Noord-Afrika tot Kaukasus
Soort gewas	Overblijvende, kruidachtige vaste plant (<i>perennial herb</i>), hemicryptofyt
Vermeerderingswijze	Zaad (cleistogamie), zaadverspreiding door mieren (<i>myrmecochorie</i>)
Klimaatzone	Zeer winterhard (USDA Zone 5-9)
Insecten	Bestuiving door insecten; waardplant voor vlinderrupsen; zaadverspreiding door mieren